

Reactie op: Consumentenbelang gaat boven concurrentenbelang

In ESB van achttien april reageert Hugo Keuzenkamp op ons artikel NMa moet strenger zijn bij toetsen ziekenhuisfusies (Varkevisser en Schut, 2008). Als bestuurder van het Westfriesgasthuis in Hoorn heeft hij geen moeite met het feit dat twee van zijn naaste concurrenten, te weten MC Alkmaar (MCA) en het Gemini Ziekenhuis, mogen fuseren. Keuzenkamp noemt hiervoor drie redenen. Ten eerste verwacht hij dat de fusie tot langdurig "intern gedoe" zal leiden zodat vraagtekens te plaatsen zijn bij de economische rationale ervan. Ten tweede is volgens Keuzenkamp een maatschappelijk belang gemoeid met de fusie omdat het Gemini Ziekenhuis zelfstandig "nauwelijks of niet levensvatbaar" is. Ten derde stelt hij dat grote marktaandelen voor ziekenhuizen "minder rustgevend" zijn door de (dreigende) toetreding van nieuwe marktpartijen. Maar in hoeverre rechtvaardigen deze redenen nu werkelijk de weinig kritische manier waarop de NMa de mogelijk negatieve mededingingseffecten van genoemde fusie heeft onderzocht?

Efficiëntieverweer

Met zijn verwachting dat de bedrijfseconomische voordelen voorlopig ver te zoeken zijn, ondergraaft Keuzenkamp een mogelijk argument dat de fusie, in weerwil van negatieve mededingingseffecten, zou kunnen rechtvaardigen. Wanneer aantoonbare kostenbesparingen en/of kwaliteitsvoordelen de negatieve gevolgen voor de mededinging compenseren kan namelijk een beroep worden gedaan op het zogeheten efficiëntieverweer. In haar besluit rept de NMa echter met geen woord over een mogelijk efficiëntieverweer en gezien de door Keuzenkamp genoemde nadelen van de fusie lijkt dit terecht. De ziekenhuisfusie zorgt er dus niet alleen voor dat het aantal concurrenten wordt gereduceerd van drie naar twee, maar leidt er naar verwachting ook toe dat één van deze ziekenhuizen minder efficiënt wordt. Dat is natuurlijk prettig voor het Westfriesgasthuis, maar lijkt niet in het belang van de bewoners van de kop van Noord-Holland. Uit empirisch onderzoek blijkt dat vooral ziekenhuisfusies die resulteren in een duopolie of monopolie nadelig zijn voor de consument en de mate van concurrentie (Abraham *et al.*, 2007).

Reddingsfusie

Het argument dat een fusie noodzakelijk zou zijn om het Gemini Ziekenhuis overeind te houden, zou de coulante houding van de NMa eventueel kunnen rechtvaardigen. Partijen met ernstige financiële problemen hebben namelijk de mogelijkheid om aan te voeren dat een fusie noodzakelijk is om te kunnen blijven bestaan. Een zogeheten *falling firm defense* (reddingsfusie) is echter alleen geldig als aan drie noodzakelijke voorwaarden wordt voldaan (NMa, 2007). De financiële problemen moeten zodanig zijn dat de betreffende onderneming zonder een fusie onherroepelijk van de markt verdwijnt, er moet worden aangetoond dat de fusiepartner ook zonder fusie het volledige marktaandeel van de andere partij zou verwerven en er mag geen alternatieve oplossing voorhanden zijn die minder negatieve gevolgen voor de mededinging heeft. De NMa rept in haar besluit echter niet over een reddingsfusie en wij

betwijfelen ook of een dergelijke argumentatie in dit geval enige kans van slagen zou hebben gehad. Allereerst is het de vraag of de financiële situatie van het Gemini Ziekenhuis echt zo dramatisch is dat een faillissement onafwendbaar is. Blijkens de jaarverslagen is het ziekenhuis er de afgelopen jaren namelijk in geslaagd om het bedrijfsresultaat aanzienlijk te verbeteren. Waar in 2003 nog een verlies werd geleden van 4,6 miljoen euro was in 2006 sprake van een positief resultaat van 3,8 miljoen euro. Daarnaast is het uiterst twijfelachtig dat wanneer het Gemini Ziekenhuis zou verdwijnen alle patiënten naar MCA zullen uitwijken. Nog afgezien van de door Keuzenkamp genoemde (potentiële) toetreders, vormt het Westfriesgasthuis voor hen immers een ander alternatief.

Toetreding

Tot slot de verwachting van Keuzenkamp dat (potentiële) nieuwe marktpartijen zowel het nieuwe fusieziekenhuis als zijn eigen Westfriesgasthuis zodanig onder druk zetten dat prijszettingstrategieën ondanks de huidige grote marktaandelen niet mogelijk zijn. Hoewel zelfstandige kleinschalige toetreders inderdaad een steeds belangrijkere rol spelen in de Nederlandse gezondheidszorg, moet hun invloed op dit moment niet worden overschat. Zo blijkt uit onderzoek van de Nederlandse Zorgautoriteit dat het groeiend aantal zelfstandige behandelcentra vooralsnog weinig effect heeft op het gedrag van de ziekenhuizen (NZa, 2007). Kortom, gezien het bovenstaande blijven wij van mening dat de NMa de mogelijk negatieve mededingingseffecten van de fusie tussen MCA en het Gemini Ziekenhuis onvoldoende kritisch heeft getoetst. De fusie lijkt niet zozeer in het consumentenbelang, maar vooral in het concurrentenbelang.

LITERATUUR

- Abraham, J.M., M. Gaynor en W.B. Vogt (2007) Entry and competition in local hospital markets, *Journal of Industrial Economics*, 55(2), 265–288.
 NMa (2007) *Richtsnoeren voor de zorgsector: geactualiseerde versie*, Den Haag: NMa.
 NZa (2007) *De rol van ZBC's in de ziekenhuiszorg: monitorspecial*, Utrecht: NZa.
 Varkevisser, M. en E. Schut (2008). NMa moet strenger zijn bij toetsen ziekenhuisfusies, ESB, 93(4532), 196-199.

MARCO VARKEVISSER EN ERIK SCHUT

Wetenschappelijk onderzoeker en hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam